

MIEN VAN 'T SANT

Deining op de
Aukeshof

GROTE LETTER BIBLIOTHEEK
DEVENTER

‘Vader! Nu ik vorige week eenentwintig geworden ben, moet ik het je wel vertellen. Je zult er misschien niet eens zo erg van opkijken. Wiert Lenstra en ik houden van elkaar. We willen zo gauw mogelijk trouwen.’

De blauwe ogen in het onregelmatige gezicht van Martha Wieringa knipperen zelfs niet, als ze ziet hoe scherp de aderen op vaders slapen zich aftekenen. Dan valt hij uit: ‘Jij trouwen met Wiert Lenstra? Een dochter van de Aukeshof een huwelijk sluiten met een ondergeschikte daar? Als ik niet beter wist, zou ik denken dat het je in het hoofd geslagen is. De grootste vernedering die je me kunt aandoen!’

Ze wil kalm blijven. Diep in haar hart heeft ze tegen dit onderhoud opgezien. Ze heeft ook niet willen hebben waar Wiert steeds op aangedrongen had: dat hijzelf erbij tegenwoordig zou zijn. Dit is een zaak van de Wieringa’s, die tussen vader en dochter uitge-

vochten moet worden. Moeder? Ja, die moet het vanzelfsprekend ook weten, maar toch niet in de allereerste plaats. Moeder is tenslotte geen echte Groningse; is volgens vader haar ‘westerse’ begrippen altijd min of meer trouw gebleven. En al houdt ze dan ook van deze tweede moeder op dezelfde manier, waarop ze dacht van haar eigen moeder gehouden te zullen hebben – een moeder, van wie ze zich overigens niets kan herinneren – in wezen weet ook zij haar anders dan de echte Groningers. Gek, dat je juist als je voor een of ander gewichtig besluit in je leven staat haar haast automatisch uitschakelt, alsof Truus Wieringa-Timmermans, Haagse van geboorte, er toch niet helemaal bijhoort.

Auke Wieringa is nu achtenveertig jaar. Achtenveertig jaar die je hem niet aanziet. Een nogal fiere, goedgeproportioneerde gestalte, de klare lichtblauwe ogen scherp in het nog haast rimpelloze gezicht, de gezonde rode kleur op zijn wangen, die een opvallend contrast vormt met het dicht ingeplante haar. Als hij in een goede bui is, heeft zijn gezicht haast iets jongensachtigs. Maar o wee, als iets hem dwars zat! Dan gingen de klare ogen

haast schuil onder de zware wenkbrauwen, dan kon er amper een goed woord af.

Had het leven hem jaren aan één stuk te veel meegezeten?

In zijn jonge jaren had hij vlot de hbs en daarna de middelbare landbouwschool doorlopen; dit alles tegen de achtergrond van de Aukeshof, die door zijn vader met toewijding beheerd werd. Wat hem betrof had het daarna nog best zo mogen voortduren. In de week-ends en gedurende de lange vakanties het werk op de grote boerderij; daarnaast als een interessant deel van zijn leven de omgang met jonge mensen van zijn eigen generatie.

Eén ding had hij al gauw zeker geweten. Zoals zijn vader zijn leven opgebouwd had, een leven, waarin hij volkomen bevrediging gevonden had, zo zou hijzelf het nooit inrichten. Het bedrijf en nog eens het bedrijf! Je zou de keren kunnen tellen, die hij ertussenuit getrokken was. Maar het bedrijf mocht er dan ook zijn. Bunders en bunders land lagen feilloos aaneengeschakeld. Al had hij voor de verkaveling moeten vechten, hij had nu toch maar alles, zover het oog reikte, bij elkaar. Auke senior had kosten noch moeite gespaard om zijn zoon en opvolger een passende opvoe-

ding te geven. Maar nadat hij hem ook nog een paar jaar op enkele buitenlandse bedrijven had laten rondneuzen, was het, toen de jonge Auke vijfentwintig geworden was, de hoogste tijd, dat hij bij hem op de stee kwam. Zelf wilde hij het langzamerhand wat kalmer aan gaan doen en hij was er tot in zijn ziel van overtuigd, dat de jongen, die zich in zijn vakanties zo in hart en nieren boer getoond had, in staat zou blijken met zijn stellig wijdere blik en meerdere kennis de Aukeshof nog machtiger te maken. De Aukeshof! Nu werd er al met een zeker ontzag over gesproken. Straks, als de twee Aukes de handen eendrachtig ineen zouden slaan, zou het misschien de naam Aukesstate waard blijken. Auke senior had er het stellige vertrouwen in.

Nee! Het zou geen Aukesstate worden. In het begin had het er wel op geleken. De jonge Auke was vooruitstrevend genoeg geweest, had nieuwe machines gekocht en datgene, dat hij in het buitenland als efficiënter onderkend had, weten door te drijven. Van zijn vader, die tegen zijn zoon opzag, had hij weinig tegenstand ondervonden. En helemaal gelukkig had hij zijn ouders gemaakt, toen hij zijn verloving

had aangekondigd met Reina Huizinga, enige dochter van een van de grootste paardenfokkers uit het Groningerland.

De oude Auke Wieringa was een vroom christen en toen hij zich een drie jaar later grootvader kon noemen van een kleindochter Martha en een stamhouder Pieter Auke, vroeg hij zich in stilte weleens af, waaraan hij het te danken had, dat God hem met zoveel rijkdom gezegend had.

De zorgen waren gekomen op de Aukeshof. Op kousenvoeten aansluitend. Kort na de geboorte van zijn eerste kind begon de jonge Auke het geregelde leven op de boerderij al te benauwen. Hij voelde zich als een vlieg in een spinnenweb gevangen. Het bedrijf was voor hem een niet aflatende dwingeland; iets, dat je nooit meer zou loslaten tot het hetzelfde van je gemaakt zou hebben als het zijn vader gedaan had. Tot een man, die nooit meer verder keek dan zijn bunders land; met dat verschil dan, dat de laatste er zich gelukkig bij voelde, terwijl hij... Nee! Hij zag het leven nu eenmaal anders. Hij, de gestudeerde heer van de Aukeshof, koesterde hogere aspiraties. Door zijn studie beschikte hij tenslotte over relaties, die hij bij het bereiken van zijn doel

inschakelen kon.

Er waren op den duur woorden gevallen. Vader Wieringa en Reina aan de vasthoudende kant, dat een boer boer moet blijven; de jonge Auke met zijn welsprekendheid betogend dat je nooit in het bestaande moest vastroesten en dat het alleen maar zijn nut kon afwerpen, dat je als grote boer ook in de politiek een woordje kon meepraten. Het was de pientere, ambitieuze Auke junior niet moeilijk gevallen tot de besturen van verschillende agrarische instellingen door te dringen.

Kort daarna hadden de minder prettige gebeurtenissen op de Aukeshof elkaar achterhaald. Alsof het dus waar was, wat de oude Auke voorvoeld had: dat het leven niet enkel voorspoed kon inhouden. En zoals hij altijd de oorzaak van enig falen in de eerste plaats bij zichzelf gezocht had, zo deed hij het ook nu. Hijzelf was vanzelfsprekend schuld aan dit gebeuren. Zijn welvarendheid en misschien nog meer zijn hoogmoed hadden hem ertoe gebracht zijn zoon een opvoeding te geven, waarvan elk zinnig mens verwachten kon dat wat voor hemzelf het grootste geluk betekend had, dit voor de ander niet het geval zou zijn. Waar de oude Auke vrijwillig de hand in eigen

boezem stak, wilde hij ten koste van alles voorkomen dat de verhoudingen op de Aukeshof zo gespannen zouden worden, dat het op een openlijke breuk tussen vader en zoon zou uitdraaien.

Zo had hij nog onverwachts in een naburig dorp een eenvoudig, maar volgens de eisen des tijds ingericht bedoeninkje op de kop getikt, dat hij, zolang hij gezond mocht blijven, met behulp van slechts enkele ondergeschikten zou kunnen beheren en waar hij na de bittere ervaring van het feit, dat twee masten op één schip dit te gronde richten, zich weer baas in eigen huis zou voelen. Dat hij met dit besluit zichzelf het meest zou treffen, besepte hij volkomen. Maar het behoud en de glorie van het aloude familiebezit, de Aukeshof, moest dit offer immers ten volle waard zijn. En eens zou toch de tijd komen zich terug te trekken, als God hem ertoe zou dwingen.

Toch waren de tegenslagen ook voor de jonge Auke niet uitgebleven, al was het dan niet direct het bedrijf, dat hem die toebracht. Hij had een uitstekende jonge kracht weten aan te trekken. Een in een weeshuis grootgebrachte jongen, die het boerenbedrijf met hart en

ziel toegedaan was. Het wegtrekken uit het weeshuis was voor de jonge Wiert Lenstra als de bevrijding uit een te benarde kooi geweest. Auke Wieringa kon er zeker van zijn, dat hij in deze nog slechts veertienjarige maar potige knaap een werkkraft had gevonden, die in de loop der jaren van niet te onderschatten waarde zou blijken. Voor Aukes gevoel ongeveer hetzelfde als wanneer je een hond uit een slecht tehuis wegekocht en je je daarmee van zijn voortdurende trouw en aanhankelijkheid verzekerde.

De jongen bezat bij wijze van spreken geen cent, maar Auke was stellig van plan kosten noch moeite te sparen de pientere knecht zoveel te laten leren, dat hij hem, als zijn eigen aspiraties hem mettertijd nog meer van huis zouden wegroepen, de leiding van het bedrijf rustig zou kunnen overdragen.

Maar al liep op de boerderij voorlopig dan alles nog op rolletjes, Auke had daarnaast een jong gezin, dat als elk ander kwetsbaar was.

De kleine Martha, toch al geen knap kind, was met sleetjerijden voorover van de slee geschoten, met haar neus juist op een scherpe glasscherf, die geniepig boven de sneeuw uit-

stak.

Wonder boven wonder was de wond geheeld, maar het spreekwoord 'wie zijn neus schendt, schendt zijn aangezicht' werd bij haar niet alleen in overdrachtelijke zin bewaarheid.

Erger en onverwachter slag trof de boer van de Aukeshof, toen zijn vrouw, de overigens kerngesonde Reina, van de trap viel en kort daarop na een miskraam overleed, hem met zijn dochter van drie en zijn zoon van twee achterlatend.

'Zouden we desnoods voor tijdelijk niet teruggaan naar ginds?' De stem van de vroegere boerin van de Aukeshof had wat aarzelend geklonken. Ze was nooit erg zelfstandig geweest. Voor haar overigens vanzelfsprekend. In een harmonisch huwelijk behoorde de vrouw haar man te volgen, hem althans als het hoofd van het gezin te respecteren, aan wie elke belangrijke beslissing overgelaten moest worden.

Och! Had ze feitelijk zijn antwoord al niet geweten?

'Zodra Auke zelf met dat verzoek tot ons komt,' had hij stugger dan zijn gewoonte was